

SỰ KHÁC BIỆT GIỮA GDP BÌNH QUÂN ĐẦU NGƯỜI VÀ TỔNG THU NHẬP BÌNH QUÂN ĐẦU NGƯỜI CỦA TỈNH VÀ THÀNH PHỐ QUA ĐIỀU TRA KHẢO SÁT MỨC SỐNG HỘ GIA ĐÌNH

Hiện nay, hàng năm các cục thống kê tỉnh/thành phố trực thuộc trung ương đều thu thập thông tin và tính chỉ tiêu GDP của tỉnh/thành phố. Với những số liệu hiện có, nhiều cục thống kê đã tính và so sánh GDP bình quân đầu người với tổng thu nhập bình quân đầu người của tỉnh/thành phố từ số liệu điều tra KSMS và thấy có sự khác biệt khá lớn. Điều này đã gây ra băn khoăn về độ tin cậy của số liệu thống kê. Để giải quyết vấn đề này, Viện Khoa học thống kê đã phối hợp với Vụ Thống kê Xã hội và môi trường và Vụ Hệ thống tài khoản quốc gia tổ chức Hội thảo khoa học với chủ đề: “Tìm hiểu sự khác biệt giữa GDP bình quân đầu người và tổng thu nhập bình quân đầu người qua điều tra khảo sát mức sống hộ gia đình”. Sau đây chúng tôi sẽ điềm lại một số nội dung chính của hội thảo.

Sự khác biệt về khái niệm

Các thành viên tham dự hội thảo đã chỉ ra sự khác biệt về khái niệm của chỉ tiêu GDP bình quân đầu người với tổng thu nhập bình quân đầu người của tỉnh/thành phố. GDP của tỉnh/thành phố phản ánh tổng **thu nhập từ sản xuất** do tất cả các đơn vị sản xuất kinh doanh thường trú của tỉnh/thành phố đó tạo ra trong một khoảng thời gian nhất định. Khái niệm GDP đứng trên góc độ thu nhập⁽¹⁾ từ sản xuất. Như vậy chỉ những thu nhập do hoạt động sản xuất tạo ra của

các đơn vị thường trú trong địa bàn mới tính vào GDP của tỉnh/thành phố. Trong khi đó tổng thu nhập của hộ gia đình qua điều tra KSMS là **thu nhập từ tất cả các nguồn mang lại** như: thu nhập do trực tiếp tham gia vào hoạt động sản xuất, thu nhập do sở hữu tài sản, thu nhập do chuyển nhượng hiện hành. Hộ gia đình toàn quyền sử dụng tổng thu nhập này cho các mục đích khác nhau trong cuộc sống của họ. Nói cách khác, khái niệm về thu nhập trong điều tra KSMS là khái niệm “Thu nhập quốc gia khả dụng” trong Hệ thống tài khoản quốc gia. Sự khác biệt về khái niệm và đặc biệt khác nhau về nội dung của chỉ tiêu đã phản ánh sự khác biệt khi so sánh GDP bình quân đầu người với tổng thu nhập bình quân đầu người của tỉnh và thành phố qua điều tra khảo sát mức sống hộ gia đình. Do vậy khác nhau về số liệu của hai chỉ tiêu này là tất yếu. Nếu số liệu của tỉnh/thành phố nào đó về hai chỉ tiêu này bằng nhau điều đó có nghĩa độ tin cậy của một trong hai chỉ tiêu này chưa cao.

Sự khác biệt về nội dung chỉ tiêu

GDP bao gồm bốn yếu tố: thu của người lao động từ sản xuất, khấu hao tài sản cố định dùng trong sản xuất, thuế sản xuất và thặng dư. So sánh với các yếu tố tạo thành chỉ tiêu tổng thu nhập trong điều tra KSMS, các thành viên tham dự hội thảo

đã chỉ rõ khấu hao tài sản cố định dùng trong sản xuất và thuế sản xuất của GDP *không thuộc* tổng thu nhập trong điều tra KSMS. Ngược lại, các yếu tố sau đây *thuộc* tổng thu nhập của hộ gia đình trong điều tra KSMS nhưng *không thuộc* GDP:

- Giá trị bằng tiền hay hiện vật do các tổ chức, cá nhân trong và ngoài nước cho, biếu, mừng, giúp thường xuyên hay đột xuất;

- Lương hưu, trợ cấp mất sức, trợ cấp của người có công với cách mạng, gia đình chính sách, v.v.;

- Thu nhập từ đền bù bảo hiểm thương mại, trúng thưởng xổ số, v.v.;

- Các khoản nhận từ các tổ chức nhân thọ, từ thiện, từ các tổ chức không vì lợi, v.v.;

- Lãi tiền gửi ngân hàng, cổ tức, lãi cổ phiếu;

- Thu nhập từ cho thuê máy móc, thiết bị, tài sản không có người điều khiển.

Yếu tố bảo hiểm xã hội, bảo hiểm y tế, kinh phí công đoàn do người sử dụng lao động nộp thay cho người lao động được tính vào thu của người lao động từ sản xuất và thuộc GDP, tuy vậy điều tra KSMS không thu được những thông tin này để tính vào tổng thu nhập của hộ gia đình.

Sự khác biệt về cách tiếp cận và đối tượng thu thập thông tin

Hiện nay thông tin dùng để tính GDP của tỉnh và thành phố cũng như của cả nền kinh tế được tiếp cận từ đơn vị sản xuất thường trú, nói cách khác thông tin khai thác từ người sử dụng lao động - người trả thu nhập. Ngược lại, thông tin dùng để tính tổng thu nhập trong điều tra KSMS được tiếp cận

từ các thành viên của hộ gia đình thường trú - người nhận thu nhập. Đối tượng thu thập thông tin để tính GDP là tất cả đơn vị thường trú của tỉnh/thành phố, trong khi đó đối tượng thu thập thông tin trong điều tra KSMS là các hộ gia đình thường trú, bao gồm tất cả các thành viên hiện đang làm việc trong và ngoài tỉnh.

Tóm lại chỉ tiêu GDP bình quân đầu người và tổng thu nhập bình quân đầu người của tỉnh, thành phố từ số liệu điều tra KSMS khác nhau về khái niệm, nội dung, cách tiếp cận và đối tượng thu thập thông tin, vì vậy không thể đồng nhất hai chỉ tiêu này. Người sử dụng thông tin nói chung cũng như các cán bộ làm công tác thống kê cần lưu ý sự khác biệt này khi sử dụng số liệu, đặc biệt trong phân tích đánh giá mức sống dân cư. Chỉ tiêu tương ứng trong hệ thống tài khoản quốc gia có thể so sánh được với chỉ tiêu tổng thu nhập bình quân đầu người của tỉnh/thành phố từ số liệu điều tra KSMS là thu nhập khả dụng bình quân đầu người của tỉnh/thành phố. Hiện nay ngành Thống kê chưa thu thập thông tin và biên soạn chỉ tiêu này■

(1) Có ba góc độ nhìn nhận GDP. Trên góc độ sản xuất tạo ra sản phẩm, GDP phản ánh giá trị của hàng hóa và dịch vụ cuối cùng được tạo ra trong khoảng thời gian nhất định; trên góc độ thu nhập, GDP phản ánh toàn bộ thu nhập tạo ra do hoạt động sản xuất của các đơn vị thường trú trong khoảng thời gian nhất định. Trên góc độ chi tiêu, GDP phản ánh toàn bộ chi tiêu của các đơn vị thường trú cho tiêu dùng cuối cùng, tích lũy tài sản, cho xuất khẩu

Ban tổ chức hội thảo